Sisäministeriö LAUSUNTO SM2018-00471

RVL Pitkäniitty Matti(SM) 19.11.2018

Viite

Asia
OSA; Hallintovaliokunnan kuuleminen 20.11.2018 klo 12:15; asia Eurooppalainen raja- ja merivartiosto (U 95/2018 vp)

Sisäministeriön rajavartio-osasto lausuu komission ehdotuksesta, joka koskee Eurooppalaista raja- ja merivartiostoa, seuraavaa:

Rajavartio-osasto pitää tärkeänä, että unionin ulkorajavalvontaan on käytettävissä vaikuttavat ja tehokkaat keinot. Komission eurooppalaista raja- ja merivartiostoa koskevalla ehdotuksella tehostetaan ulkorajavalvontaa ja palautustoimintaa sekä parannetaan Euroopan raja- ja merivartioviraston eli Frontexin edellytyksiä toimia kolmansissa maissa.

Ehdotus perustuu vuonna 2016 voimaan tulleeseen Eurooppalaista raja- ja merivartiostoa koskevaan asetukseen. Rajavartio-osasto pitää tärkeänä, ettei nyt annetulla ehdotuksella muuteta ulkorajavalvontaa koskevaa jaettua vastuuta. Lisäksi on tärkeää, että jäsenvaltion alueella toimivat joukot noudattavat isäntäjäsenvaltion ja viraston yhdessä laatimaa operaatiosuunnitelmaa sekä toimivat isäntäjäsenvaltion ohjeiden mukaisesti ja lähtökohtaisesti isäntäjäsenvaltion virkamiesten ohjauksessa. Virastolle tai muiden jäsenvaltioiden virkamiehille ei tule antaa itsenäistä oikeutta käyttää toimivaltuuksia Suomen alueella.

Rajavartio-osasto pitää hyvänä, että viraston operatiivinen toiminta jäsenvaltion alueella käynnistyy ensisijaisesti apua tarvitsevan jäsenvaltion pyynnöstä. Kiireellisissä tilanteissa, joissa ulkorajojen valvonta muuttuu siinä määrin tehottomaksi, että se vaarantaa koko Schengen-alueen toiminnan, tulisi toimenpiteiden käynnistämisestä päättää nykyisen asetuksen määrittämällä tavalla eli päätöksen tekisi komission esityksestä jäsenvaltioiden ministereistä koostuvan neuvosto määräenemmistöllä. Näiltä osin rajavartio-osasto ei pidä hyvänä nyt ehdotettua menettelyä, jossa toimenpiteiden käynnistämisestä päätettäisiin komission täytäntöönpanosäädöksellä.

Ulkorajavalvonnan ja palautustoiminnan tehokkuus edellyttää, että paineen alaisia jäsenvaltioita kyetään tukemaan nopeasti ja joustavasti. Rajavartio-osasto pitää hyvänä, että ehdotuksella parannetaan viraston edellytyksiä reagoida tilanteen muutoksiin ja laajennetaan viraston mandaattia toimia kolmansissa maissa. Komission ehdotus pysyvän operatiivisen joukon koosta on kuitenkin ylimitoitettu ja aikataulultaan epärealistinen.

Vuonna 2017 viraston operaatioissa tarvittiin henkilöstöä noin 1 000 henkilötyövuoden verran. Suuri osa tästä henkilöstöstä oli isäntäjäsenvaltioista operaatioihin osallistuvaa henkilöstöä. Suomalaisista viranomaisista vain Rajavartiolaitos osallistui vuonna 2017 järjestettyihin viraston operaatioihin ja toimintaan kului 31 henkilötyövuotta vastaava panos. Vuonna 2018 suomalaiset viranomaiset osallistuvat viraston operatiiviseen toimintaan noin 20,8 henkilötyövuotta vastaavalla panoksella, josta Rajavartiolaitoksen osuus on noin 20 henkilötyövuotta ja Poliisin sekä Tullin osuus noin 0,4 henkilötyövuotta viranomaista kohden. Edellä mainitun perusteella rajavartio-osasto arvioi, että pääosa Suomelle asetettavasta velvoitteesta kohdistuu Rajavartiolaitokseen.

Komission Suomelle esittämä velvoite vastaa noin 90 henkilötyövuoden panosta, joka on noin 3 % koko Rajavartiolaitoksen henkilöstöstä. Näin suuren joukon ennakoimattomalla irrottamisella olisi merkittävä vaikutus Rajavartiolaitoksen toimintakykyyn. Rajavartio-osasto katsoo, että neuvottelujen aikana tulisi arvioida tarkemmin viraston tarpeita ja joukon kokoa. Kansallisten viranomaisten on kyettävä suunnittelemaan henkilöstöresurssien käyttönsä pitkäjänteisesti ja tästä syystä pysyvän joukon kokoa tulisi kasvattaa portaittain. Samalla tulisi huolehtia siitä, että viraston kyky käyttää resursseja tehokkaasti vastaa resurssien kasvua.

Rajavartio-osasto pitää hyvänä, että ehdotus sisältää kustannusten korvausmekanismin, jonka perusteella jäsenvaltioille korvataan osallistuminen pysyvän joukon toimintaa. Samalla Rajavartio-osasto haluaa kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, ettei ehdotettu korvausmekanismi kata jäsenvaltiolle joukon kouluttamisesta ja varustamisesta aiheutuvia kustannuksia tai niitä kuluja, joita aiheutuu henkilöstön kansallisesta käytöstä, mikäli virasto ei käytä kaikkea sen käyttöön varattua henkilöstöä. Tästä syystä Rajavartio-osasto pitää parempana, että jäsenvaltioille korvattaisiin se resurssi, joka niiden on varattava viraston käyttöön. Lisäksi jäsenvaltiolla tulisi olla mahdollisuus kohtuullistaa viraston käyttöön komennettavan henkilöstön määrää, mikäli kansallinen rajatilanne sitä vaatii.

Komission ehdotus laajentaa viraston operatiiviseen toimintaan osallistuvan henkilöstön toimivaltaa sekä vastuita. Rajavartio-osasto pitää tärkeänä, että viraston käyttöön komennettavan henkilöstön palvelussuhteen ehtoihin kiinnitetään riittävästi huomiota, erityisesti unionin alueen ulkopuolella suoritettavissa operatiivisissa tehtävissä.

Komissio esittää pysyvään joukkoon kuuluvalla henkilöstölle oikeutta päättää pääsyn epäämisestä rajanylityspaikalla sekä viisumin myöntämisestä. Rajavartio-osasto voi hyväksyä ehdotetut toimivaltuudet, koska viime kädessä jäsenvaltio voi päättää henkilöstölle annettavista valtuuksista, mutta pitäisi parempana, ettei viraston johdossa oleva operatiivinen henkilöstö tekisi valituskelpoisia hallinnollisia päätöksiä. Viraston oman operatiivisen henkilöstön rekrytointi, kouluttaminen, varustaminen ja osaamisen kehittäminen edellyttää virastolta sellaisten uusien toimintojen perustamista, joita jäsenvaltiot jo tekevät. Tämä aiheuttaa päällekkäisyyttä unionin tasolla. Koska komission esityksen perusteella viraston operatiiviseen toimintaan kohdistuvat puutteet ovat olleet ennen kaikkea määrällisiä, niin rajavartio-osasto katsoo, että operatiivisen joukon perustaminen ensisijaisesti jäsenvaltioiden komentamista henkilöistä olisi kustannustehokkaampi ja laadullisesti varmempi ratkaisu.

Rajavartio-osasto pitää hyvänä, että Eurosur lisätään osaksi eurooppalaista raja- ja merivartiostoa. Rajatilanteen seurannan näkökulmasta on tärkeää, että järjestelmä kattaa aiempien maasto- ja merirajojen tapahtumien lisäksi myös rajanylityspaikkojen tapahtumat. Vääriä ja aitoja matkustusasiakirjoja sisältävä FADO-järjestelmä tukee ensisijaisesti rajanylityspaikoilla tehtävää rajatarkastustyötä. Järjestelmän ylläpidon ja kehittämisen siirtäminen Frontexin vastuulle luo hyvät edellytykset järjestelmän täysipainoiselle käytölle.

LIITTEET

Asiasanat

Hoitaa

Tiedoksi
